

**ELS CONFLICTES COL·LECTIUS DE LA SEAT DURANT EL 1971,
la visió de l'aparell repressor franquista i l'aplicació de la Llei d'Amnistia**

Dra. Maria Jesús Espuny Tomàs¹

Dr. Josep Cañabate Pérez²

Dr. Guillermo García González³

Dra. Olga Paz Torres⁴

Dr. Daniel Vallès Muñío⁵

Departament de Dret Públic i Ciències Històrico-Jurídiques Facultat de Dret (UAB)

En aquesta comunicació explicarem un dels conflictes obrers més destacats de la transició espanyola: l'ocupació de la factoria de la SEAT de la Zona Franca de Barcelona per part de la policia franquista el 18 d'octubre de 1971.

També descrivim dues conseqüències d'aquesta mobilització, com van ser l'amnistia laboral *sui generis* que va acordar la SEAT i les investigacions policials contra els obrers mobilitzats, que van provocar, entre d'altres coses, la incautació de les caixes de resistència de les CCOO de la SEAT. Respecte a la primera conseqüència, detallem que l'amnistia laboral a la SEAT es va aplicar mesos abans de la promulgació de la Llei 46/1977, d'Amnistia, i no va suposar exactament el reconeixement dels mateixos drets recollits en la norma amnistiant a favor dels treballadors. En relació amb les caixes de resistència de què el règim es va apropiat, expliquem la dificultat d'aconseguir la restitució dels seus imports, ja que la normativa sobre restitució de béns requisats pel règim franquista a favor de sindicats i partits polítics no contempla aquesta possibilitat. Per superar-ho, proposem una regulació que atorgui la restitució d'aquests imports requisats.

---

¹ mariajesus.espuny@uab.cat

² josep.canabate@uab.cat

³ guillermo.garcia.gonzalez@uab.cat

⁴ olga.paz@uab.cat

⁵ daniel.valles@uab.cat

1. Introducció: la SEAT i l'inici de la conflictivitat obrera

Després d'estudis i negociacions entre l'empresa italiana FIAT, l'*Instituto Nacional de Industria* (INI) i el Banco Urquijo, el 7 de juny de 1949, el General Franco va firmar el Decret⁶ de 7 de juny del mateix any, pel qual encomanà a l'INI “[...] *la creación de una empresa mixta para la construcción de vehículos utilitarios en cantidad y tipos que puedan satisfacer una parte del consumo nacional [...]*”. El 9 de maig de 1950 va néixer la *Sociedad Española de Automóviles de Turismo, S.A.*, la SEAT. El seu capital social fou de 600 milions de pessetes i el 51% del mateix fou subscrit per l'INI⁷. La resta del capital social es va repartir a parts iguals entre la FIAT, el Banco Urquijo, el Banco Hispano-Americano, el Banco de Bilbao, el Banco de Vizcaya, el Banco Español de Crédito i el Banco Central⁸.

El que aquí interessa són les condicions laborals que tingueren o patiren els treballadors de la SEAT. Si el 1953, el nombre de treballadors era d'unes 900 persones, el 1971 van arribar a 24.112; d'aquests, 18.034 foren obrers i 6.078 administratius, tècnics o directius⁹. És a dir, es va multiplicar la plantilla més de 26 vegades en gairebé 20 anys. De manera similar, la productivitat va augmentar de manera significativa: d'un cotxe per treballador al 1953, es passen als dotze vehicles per treballadors el 1974¹⁰. Aquest augment de la productivitat es produeix, fonamentalment, per una millora de l'organització dels mitjans de producció, concretada en una disminució dels temps assignats per a les operacions de fabricació¹¹. Aquest augment del ritme de producció comportava l'empitjorament de les condicions laborals dels treballadors, sobretot al taller, relatius al soroll, la temperatura i la pròpia perillositat de l'activitat productiva; a més, la necessitat d'augmentar el ritme de producció desincentivava l'ús de determinades mesures de seguretat, ja que eren percebudes com una causa de

---

⁶ Decret de 7 de juny de 1949 “*sobre creación de una empresa mixta en Barcelona para la construcción de automóviles utilitarios*”, BOE n° 258, de 15 de setembre.

⁷ Creat per la Llei de 25 de setembre de 1941 “*por la que se crea el Instituto Nacional de Industria*”, BOE n° 273, de 30 de setembre. SAN ROMÁN, E.; *El nacimiento de la SEAT: autarquía e intervención del INI*; Revista de Historia Industrial, n° 7, 1995, pàg. 142, és molt crítica respecte a l'acció de l'INI en la creació de la SEAT.

⁸ TAPPI, A.; *SEAT model para armar. Fordismo y franquismo (1950-1980)*; Alzira, Fundació Cipriano García CCOO de Catalunya-Germania, Materials d'Història de l'Arxiu, n° 2, 2010, pàg. 42.

⁹ TAPPI, *SEAT modelo para armar*, op. cit., quadre 5A *SEAT. Estructura del personal (1953-1980)*, pàg. 187.

¹⁰ TAPPI, *SEAT modelo para armar*, op. cit., quadre 2A. *Producción de automóviles FIAT y SEAT (1953-1980)*, pàg. 184.

¹¹ TAPPI, *SEAT modelo para armar*, op. cit., pàgs. 99 i ss.

l'increment del temps de producció, increment no desitjat per l'empresa. A més, cal tenir molt present que el temps de producció era el factor més determinant per a l'obtenció de les primes per productivitat. Factor que era establert unilateralment per l'empresa. Aquesta difícil situació laboral va provocar una minsa mobilització obrera i l'inici de les reivindicacions de millores laborals. Però aquesta mobilització no va començar a ser rellevant fins a mitjans de la dècada dels anys 60 del segle passat.

A partir de les vagues d'Astúries de la primavera de 1962 i el seu contagi a la SEAT la lluita obrera es va organitzar millor i va tenir una incidència ascendent¹², gairebé de conflictivitat permanent a partir de la dècada dels anys 70. Les causes de mobilització més comunes eren les millores salarials, millores en les condicions de treball (salubritat, accidentabilitat, etc.), la negociació dels convenis col·lectius, les eleccions sindicals, la instauració de torns de nit i l'actitud 'despòtica' dels caps fruit de la gairebé militarització jeràrquica dels càrrecs i de les sancions imposades als treballadors¹³.

2. Les mobilitzacions obreres de la SEAT de 1970 i 1971

A partir de 1970-1971 la mobilització obrera¹⁴ a la SEAT passà a tenir una àmplia participació i a manifestar-se de manera més o menys continuada¹⁵, i es poden entendre com el màxim moment de la conflictivitat a l'empresa¹⁶. A principis de 1970¹⁷ s'havia de començar a negociar el nou conveni amb els jurats d'empresa del Sindicat Vertical, i per això els treballadors van organitzar-se en assemblees i reunions clandestines per, més o menys, consensuar la seva postura: augment salarial, 40 hores setmanals de treball, salari real complet per a malalts, accidentats i jubilats, dret a celebrar assemblees als tallers, garanties pels dirigents i representants dels obrers, anul·lació del règim interior¹⁸, etc. Aquestes mobilitzacions van provocar desenes d'acomiadaments i

---

¹² Vegi's TAPPI, *SEAT modelo para armar*, op. cit., pàgs. 114 i ss, i sobretot 130 i ss.

¹³ OLIVA, A.; *Las luchas obreras en las fábricas del tardofranquismo. Las Comisiones Obreras en la SEAT de Zona Franca de Barcelona en el bienio de la recomposición (1970-1971)*; Filosofía, política y economía en el Laberinto; nº 32, 2011, pàg. 28.

¹⁴ MIGUÉLEZ, F.; *Conflicto laboral y condición de fábrica: la SEAT; 1977*, volum II, tesi doctoral.

¹⁵ TAPPI, *SEAT modelo para armar*, op. cit., pàgs. 141 i ss.

¹⁶ OLIVA, op. cit., pàg. 25.

¹⁷ *Nota Informativa de la Dirección General de la Guardia Civil*, de 16 de gener de 1970, de l'Arxiu del Govern Civil de Barcelona (en endavant, AGCB), caixa 89.

¹⁸ *Asamblea Obrera. Órgano de los trabajadores de SEAT* (en endavant, AO), nº 2, de 7 de gener de 1970. A més d'aquestes reivindicacions, en aquest document s'explica l'ambient de mobilització de la factoria.

sancions a treballadors¹⁹ que van ser seguides de més aturades de la producció i d'assemblees als tallers. Els treballadors de la SEAT van organitzar 'caixes de resistència' i de solidaritat, per recollir donacions per als treballadors acomiadats²⁰. Aquestes recollides de diners les feren, sobretot, membres de les Comissions Obreres (CCOO) de la SEAT, que eren els encarregats de gestionar i controlar les quantitats entregades pels i als treballadors, a més de ser-ne els dipositaris.

A mitjans del mes de març de 1970 es va firmar el VI Conveni de la SEAT²¹, que va suposar un augment salarial del 23%, però que no va suposar l'aturada de les mobilitzacions i de les reivindicacions de millores laborals. Així, cap a mitjans de juny de 1970 els membres de Comissions Obreres de la SEAT van tornar a iniciar les reivindicacions d'augmentos salarials, a la vista de que els preus de determinats serveis, com els transports urbans, seguien incrementant-se més que l'augment salarial aconseguit amb el IV Conveni²². Exemple d'aquestes mobilitzacions fou la manifestació de més de 3.000 treballadors de la SEAT després de la seva jornada el dia 24 d'octubre de 1970²³. A més, aquestes mobilitzacions van arribar al seu zenit²⁴ a la jornada de lluita del 3 de novembre de 1970, convocada per la Coordinadora General de les Comissions Obreres de tot l'Estat espanyol.

---

¹⁹ AO, n° 3, 24 de gener de 1970, i n° 4, de 27 de febrer de 1970.

²⁰ La feina de recollida de diners per a les caixes de resistència fou molt intensa. Vegi's AO, n° 4, de 27 de febrer de 1970, AO, n° 12, de novembre de 1970, AO, n° 16, de 12 de febrer de 1971, n° 19 d'AO, d'11 d'abril de 1971, l'exemplar n° 27 d'AO, de 19 de juliol de 1971, on es detallen les quantitats aconseguides i el seu destí.

²¹ AO, n° 5, de 18 de març de 1970. A la *Nota Informativa de la Jefatura Superior de Policia de Barcelona*, de 12 de febrer de 1970, de l'AGCB, caixa 89, consta la que sembla que fou l'última proposta econòmica del VI Conveni. La *Nota Informativa de la Jefatura Superior de Policia de Barcelona*, de 16 de febrer de 1970, a la mateixa caixa, informa que les negociacions pel Conveni estan en punt mort. En idèntic sentit la *Nota Informativa de la Jefatura Superior de Policia de Barcelona*, de 21 de febrer de 1970, a la mateixa caixa. A la *Nota Informativa de la Jefatura Superior de Policia de Barcelona*, de 24 de febrer de 1970, a la mateixa caixa, esmenta que el dia anterior les parts havien arribat a un principi d'acord. En canvi la *Nota Informativa de la Jefatura Superior de Policia de Barcelona*, de 2 de març de 1970, mateixa caixa, relata com l'acord es va trencar. Finalment, la *Nota Informativa, 'Asunto Empresa SEAT'*, de 4 de març de 1970, mateixa caixa, textualment "[...] Ayer a las cinco de la madrugada, fue firmado el Convenio colectivo sindical de la empresa SEAT, culminando así las laboriosas negociaciones de la Comisión deliberadora [...]".

²² AO, n° 7, juny de 1970.

²³ *Nota Informativa de la Dirección General de la Guardia Civil*, n° 6803, de l'AGCB, caixa 89.

²⁴ AO, n° 11, d'octubre de 1970, i n° 12, de novembre de 1970, detalla les parades de produccions d'aquell dia.

Les mobilitzacions i l'ambient de lluita obrera van continuar a la SEAT durant el 1971. Per exemple, les reivindicacions d'augments salarials més significatives portaven causa de l'increment de preus dels productes de consum²⁵. A mitjans de maig es va donar una important aturada d'uns 14.000 treballadors, segons l'exemplar nº 21 d'*Asamblea Obrera. Órgano de los Trabajadores de SEAT*, de 16 de maig de 1971²⁶. L'ambient de reivindicació obrera anà augmentant de manera molt significativa.

A més, pel 17 de maig de 1971 es van fixar les eleccions sindicals pels càrrecs de jurats d'empresa i enllaços sindicals. Per part dels treballadors es van presentar candidatures amb dirigents obrers que havien estat detinguts, empresonats, torturats i jutjats, però per part de la SEAT es van vetar aquestes candidatures²⁷. Aquestes candidatures van ser votades per àmplia majoria²⁸. Però les contínues mobilitzacions²⁹ van permetre a la direcció de la companyia poder acomiadar a 39 treballadors³⁰, entre els que hi havia 10 enllaços sindicals i 3 vocals del jurat d'empresa que acabaven de ser escollits³¹. Com es pot comprovar, l'empresa havia optat per una línia dura envers la lluita obrera³² de la SEAT, amb la vista posada a la renovació del Conveni que havia de fer-se a la tardor del 1971. Així, la readmissió dels vocals i dels enllaços escollits però acomiadats fou, a partir d'aquell moment, no només una reivindicació laboral més, sinó també un exemple de lluita pels drets democràtics dels treballadors respecte els seus representants sindicals.

---

²⁵ A l'exemplar nº 15 d'AO, de 25 de gener de 1971, es posa de manifest que l'increment salarial no arriba a suportar l'increment del cost de la vida. Respecte a aquest increment, per exemple, segons l'Institut Nacional d'Estadística, la variació de l'IPC entre el març de 1970 (data de la firma del VI Conveni de SEAT) i l'abril del 1971, és a dir, en un any i un mes, fou del 9'2% (data de l'exemplar nº 19 d'AO on es continua reivindicant augmentos salarials en consonància amb l'increment real del cost de la vida).

²⁶ En aquest exemplar es detallen les aturades de la producció.

²⁷ AO, nº 21, de 16 de maig de 1971.

²⁸ Segons el treballador Pedro LÓPEZ PROVENCIO, el seu testimoni que consta al número 0, any 1 del 2006 de la *Revista del Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT*: http://www.memoralseat.org/arxiu/Revista_Memoria_SEAT_0.pdf.

²⁹ *Boletín Informativo Bisemanal de la Jefatura Superior de Policía de Barcelona, Brigada Regional de Información*, de 22 de maig de 1971, de l'AGCB, caixa 467; dues *Notas Informativas Ambiente Laboral 'SEAT'*, de la *Dirección General de Seguridad. Servicio de Información de Barcelona*, de 17 de maig de 1971 amb informació relativa a '*Elecciones Sinciales en la SEAT*' de l'AGCB, caixa 93; les *Notas Informativas de la Jefatura Superior de Policía de Barcelona*, de 8 i 9 de juny, a la mateixa caixa.

³⁰ *Nota Informativa de la Jefatura Superior de Policía de Barcelona*, d'11 de juny de 1971, de l'AGCB, caixa 93.

³¹ TAPPI, *SEAT modelo para armar*, op. cit., pàg. 145.

³² Informe realitzat per la *Dirección General de Seguridad. Servicio de Información de Barcelona*, '*Asunto: Ambiente en la factoría de SEAT*', de 7 d'agost de 1971, de l'AGCB, caixa 93.

A més, l'increment de la lluita obrera no va passar per alt a la societat catalana ni a la societat internacional, que es van solidaritzar amb els treballadors de la SEAT i es van fer ressò de les mobilitzacions³³. L'envergadura i la transversalitat de les vagues i de les reivindicacions de la SEAT van provocar que la seva lluita sortís de la fàbrica, van deixar de ser només dels treballadors de l'empresa, per passar a ser reivindicacions de la majoria treballadora del país³⁴, a partir de les mostres de solidaritat dels treballadors d'altres empreses. Segurament, el poder polític veia com se li escapava de les mans la fàbrica més gran de l'Estat.

3. L'ocupació de la fàbrica el 18 d'octubre de 1971

Com passa en la gran majoria de fets extraordinàries que s'esdevenen en una societat, les versions entre les parts afectades són diferents, o fins i tot enfrontades. El cas de l'ocupació de la factoria de la SEAT de 18 d'octubre de 1971 n'és un exemple prou aclaridor. De les diferències entre les dues versions, en podem extreure determinades conclusions, com, per exemple, la valoració que l'Estat franquista feia de la lluita obrera.

Per saber la versió dels treballadors hem acudit a fonts documentals, com són els exemplars d'*Asamblea Obrera. Órgano de los trabajadores de SEAT*, que fou el diari/butlletí de les Comissions Obreres de la SEAT; també hem fet servir els testimonis que apareixen a la *Revista del Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT*, nº 0, any 1, 2006.

La versió de l'aparell repressor franquista l'hem extreta d'alguns documents que existeixen a l'Arxiu de la Delegació del Govern de Barcelona, que parlen del conflicte laboral a la SEAT.

3.1. La versió dels treballadors.

El punt àlgid de la mobilització obrera a la SEAT va ser l'entrada de la policia a la fàbrica aquell 18 d'octubre de 1971. Però, què va passar realment? En Pedro LÓPEZ

---

³³ AO, nº 24, de 25 de juny de 1971, i AO, nº 25, de 2 de juliol de 1971.

³⁴ Nota Informativa de la Jefatura Superior de Policia de Barcelona de 17 de maig de 1971, 'Asunto: Difusión de propaganda subversiva', de l'AGCB.

PROVIDENCIO³⁵, un dels treballadors escollits a les últimes eleccions sindicals i que va ser acomiadat, explica com en una de les reunions de la Comissió Obrera es va decidir proposar als treballadors “[...] *la ocupación de la fábrica y su paralización total hasta conseguir la readmisión [...]*” dels acomiadats. Per això, “[...] *las dos últimas semanas de septiembre y las dos primeras de octubre nos presentábamos casi cada día en las puertas de la fábrica al medio día, coincidiendo con la entrada y salida de los turnos de mañana y tarde de los talleres, para explicar nuestra propuesta y que se discutiese en las asambleas*³⁶ [...]”. El 17 d’octubre de 1971, per la tarda, es reuneix la Comissió Obrera per preparar l’ocupació del dia següent: s’entraria per les portes dels tallers 1 i 5 i s’impulsaria l’ocupació a partir del taller 1, recorrent tots els altres tallers i finalitzant a les oficines centrals, on una delegació sol·licitaria a la direcció la readmissió dels acomiadats. I així fou com, s’inicia la parada pel taller 1, després, la gran majoria dels treballadors d’aquest taller, en grup, van arribar fins al taller 2, i després als altres tallers, sense agredir a cap dels vigilants que custodiaven els pas entre els tallers, fins a les oficines, arribant a ser milers de treballadors davant de l’esplanada de les oficines, on començà una gran assemblea d’uns 8.000 treballadors³⁷ cap a les 10 del matí.

Mentre durava l’assemblea va aparèixer un helicòpter³⁸ al cel i s’anaven concentrant membres de la policia armada a l’exterior de la fàbrica, tant a peu com a cavall. Finalitzada l’assemblea, una delegació va intentar entrar a les oficines centrals per traslladar les seves reivindicacions a la direcció. Però aquesta, mitjançant els mateixos vigilants que custodiaven l’entrada a les oficines centrals, va contestar amb el requeriment als treballadors que abandonessin la fàbrica. Llavors fou quan els policies van començar a entrar a la factoria i els treballadors van tornar a entrar al taller 1, on es continua amb l’assemblea. Alguns policies entren dins el taller 1 i els treballadors intenten explicar les seves reivindicacions. Cap a migdia, alguns treballadors van cap als menjadors per aconseguir provisions i d’altres abandonen l’ocupació³⁹.

---

³⁵ *Revista del Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT*, op. cit., pàg. 15.

³⁶ Versió confirmada a la pàgina 2 del nº 32 d’AO, de 20 d’octubre de 1971, amb l’explícit títol ‘*Número extraordinario informativo de las últimas luchas. Ocupación-Huelga total-Manifestaciones-Asambleas*’.

³⁷ Vegi’s el nº 32 d’AO, de 20 d’octubre de 1971, abans esmentat.

³⁸ Fet confirmat per Jaume FONT GAROLERA, en el seu testimoni a *Revista del Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT*, op. cit., pàg. 18.

³⁹ Segons MIGUÉLEZ, op. cit., pàg. 384, quan la policia comença a intervenir, s’ha d’enfrontar a uns 6.000 treballadors. Per a LÓPEZ PROVENCIO, op. cit., pàg. 16: “[...] *De los 8.000 que estábamos por la mañana, a media tarde, quedaríamos unos 3.000. La preocupación por la familia, la falta de comida, la presión de*

A les 16 hores comencen els ultimàtums cada quart d'hora, consistents en requeriments de desallotjar la factoria amb amenaces d'atac per part de la policia, en cas de no atendre el requeriment. Cap a les 17 hores, la policia llença gasos lacrimògens dins dels tallers per fer sortir els treballadors, els quals retornen les bombes de gasos i trenquen els vidres de les finestres perquè el gas pugui sortir del taller. També entren policies a cavall dins el taller i els treballadors opten per armar-se amb barres de ferro, claus, etc. i ataquen a la policia, que, en un principi, surt del taller 1. Però el gas lacrimògen obliga als treballadors armats a sortir fora, on, segons LÓPEZ PROVENCIO, s'inicià una batalla⁴⁰ campal entre treballadors i policies. Els policies a cavall carreguen contra els treballadors i aquests els ataquen fent caure alguns dels policies i fent retrocedir la resta. Veient això, la policia dispara armes de foc directament contra els treballadors.

Els treballadors restants es reuneixen al taller 4, on aleshores estava la secció de pintures, altament inflamables. Però la policia torna a llençar bombes lacrimògenes a dins, sense cap mirament per l'alt risc d'incendi incontrolat. Els treballadors responen llençant objectes, però poc a poc, es van dispersant i sortint com poden de la factoria.

L'ocupació de la fàbrica pels treballadors acaba després de 13 hores, amb diversos ferits, un dels quals per arma de foc de la policia. Era Antonio RUIZ VILLALBA, soldador de 33 anys, 6 anys treballant a la SEAT, que moria l'1 de novembre de 1971, per les complicacions derivades de la ferida⁴¹.

Al dia següent, el president del Jurat d'Empresa informa sobre la decisió de suspendre de feina i sou a tot el torn de matí per 6 dies, així com detalla que part del torn de tarda no ha pogut incorporar-se a les seves tasques degut a l'impediment de piquets. Els que entren, treballen a baix rendiment en un principi, però després decideixen aturar la producció. A la vista d'això, la policia torna a ocupar la fàbrica i l'empresa sanciona als treballadors d'ambdós torns amb dos dies de suspensió de feina i sou.

---

una fuerza policial descomunal y el cansancio, empezaban a hacer mella en unas personas cuya experiencia era el trabajo y no la resistencia numantina [...]"

⁴⁰ TAPPI, *SEAT modelo para armar*, op. cit., pàg. 147.

⁴¹ Secció de necrològiques de LA VANGUARDIA, del dia 3 de novembre de 1971, pàg. 31. *Asamblea Obrera, Órgano de los trabajadores de SEAT*, nº 35, de 10 de novembre de 1971. El diari francès LE MONDE del 3 de novembre de 1971 també es feu ressò de la mort d'Antonio RUIZ VILLALBA derivada del conflicte laboral a la SEAT.

Les aturades duraran encara uns 15 dies⁴², i es calcula que les pèrdues per a l'empresa podrien haver arribat a uns 2.000 milions de pessetes de l'època⁴³.

3.2. La versió de l'Administració franquista

Si fins aquí hem vist la versió de l'ocupació de la factoria de SEAT presentada pels treballadors en la seva pròpia documentació, ara tocarà descriure la versió⁴⁴ que tingué de l'Estat franquista d'aquests fets, que, a més, enriquirà, d'alguna manera, la versió donada pels treballadors. Creiem més oportú seguir la versió que consta a la *Nota Informativa*⁴⁵ de la Jefatura Superior de Policía de Barcelona del mateix dia 18 d'octubre de 1971, ja que és la que deriva de fonts primàries. Segons aquesta, cap a les 5.30 del matí un grup de treballadors acomiadats van entrar al taller nº 1 “[...] donde soliviantaron a los 1.500 productores⁴⁶ [...]” del taller.

Sobre les 9 hores del matí, l'aturada de la fàbrica afectava a 10.000 treballadors. A les 12 hores, la direcció de l'empresa, mitjançant els altaveus de la factoria, informa als treballadors que “[...] si en el plazo de 15 minutos no se reintegran a su trabajo, o se marchan de la factoría sin incidentes, por orden de la Autoridad gubernativa, penetrará la Fuerza Pública para desalojarla [...]”. A les 12.15, a la vista que els treballadors no han desistit, la policia armada entra a la factoria, així com inspectors de

---

⁴² La *Nota Informativa* de la Dirección General de la Guardia Civil, nº 7080, de 23 d'octubre de 1971, Asunto: a-1-153-Situación laboral en la factoría SEAT, S.A., AGCB, caixa 93.

⁴³ MIGUÉLEZ, op. cit., pàg. 384.

⁴⁴ La versió de l'ex-policia Julián DELGADO s'inicia comentant la decisió del Governador Civil de Barcelona d'establir un servei permanent de la policia a l'exterior de la factoria, donada la situació de conflicte laboral patent que es vivia. Aquesta versió apareix a la *Revista del Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT*, op. cit., pàgs. 25 i ss. Respecte a la decisió del Governador Civil que comenta DELGADO al seu testimoni, a l'AGCB no hem trobat cap referència.

⁴⁵ AGCB, caixa 89. El relat d'aquesta *Nota Informativa* està resumit a la *Nota Informativa* de la Dirección General de la Guardia Civil, nº 6917, de 19 d'octubre de 1971, caixa 89, de l'AGCB, on sí s'esmenten els noms i cognoms, edat, la filiació i origen geogràfic dels 22 detinguts, llista que no coincideix del tot amb la relació de 19 detinguts de la *Nota Informativa* de la policia. Cal destacar que, de la llista de la Guàrdia Civil, només hi consta una dona, les edats van des del 19 anys fins als 36, que tots els detinguts són nascuts fora de Catalunya i la gran majoria de la zona sud i centre de l'Estat Espanyol.

⁴⁶ Sobre el concepte de 'productores', vegi's, per exemple, SOTO CARMONA, A.; *Rupturas y continuidades en las relaciones laborales del primer franquismo (1938-1958)*; a BARCIELA LÓPEZ, C. (coord); *Autarquía y mercado negro: el fracaso económico del primer franquismo, 1939-1959*, 2003.

la Sisena *Brigada Regional de Investigación Social*⁴⁷ de la *Jefatura Superior de Policía* de Barcelona.

A partir d'aquí, es reitera el relat de l'enfrontament entre els treballadors i la policia a base del llançament de pedres i barres de ferro, fins a les 13.20 hores. Alguns treballadors surten pel seu propi peu, però uns 800 treballadors tancats als tallers 1 i 7 es neguen a sortir i es quan, previ el llançament de bombes lacrimògenes, entra la policia armada. A l'exterior la cavalleria dispersa els amotinats que van sortint, tot i que la policia reconeix que alguns genets van ser llençats del cavall pels treballadors.

La gravetat de la situació i la importància de la mobilització obrera el veiem relatat a la *Nota Informativa* (pàg. 3) quan diu: “[...] Desde primeras horas de la tarde acudió a la factoría el Jefe Superior (de la Policía), que asumió el mando del servicio asistido por el Teniente Coronel Jefe de la Policía Armada y del Comisario-Jefe de la Sexta Brigada Regional de Investigación Social [...]”. Els caps repressors de Barcelona estaven al davant de l'actuació policial, intuïm que amb por que la lluita obrera de la SEAT se'ls escapés de les mans i pogués influenciar a la resta de la població treballadora.

Finalment, a les 19 hores els treballadors que quedaven al taller 7 desisteixen i surten pacíficament, sent identificats per membres de la Sisena *Brigada Regional de Investigación Social*, i 19 treballadors són detinguts i traslladats a la seu de la *Jefatura Superior de Policía* de Via Laietana.

La *Nota Informativa* també esmenta a Antonio RUIZ VILLABA⁴⁸ “[...] que ha sufrido una herida de bala en el estómago, el cual se encuentra en el quirófano [...]”, així com els

---

⁴⁷ Sobre aquesta brigada, BATISTA, A.; *La Brigada Social*; Empúries, Barcelona, 1995.

⁴⁸ Segons la versió de Julián DELGADO a *Revista del Memorial Democràtic dels Treballadors de SEAT*, op. cit., pàg. 27: “[...] Un cabo primero de un pelotón de agresivos químicos que había consumido toda la munición se incorporó a la sección del teniente Costas, le informó de que a un obrero le habían pegado un tiro en el estómago y que se lo llevaban muy grave. El autor había sido un policía de Caballería que, junto con otro compañero, había sido acorralado por un numeroso grupo de productores; les tiraron de sus cabalgaduras y, cuando se les echaron encima, uno de ellos disparó con su pistola. Un grupo de policías cercano, al oír los disparos, acudió al lugar y pudo rescatar a sus compañeros, que estuvieron a punto de ser linchados [...]”. A més, també detalla que “[...] En la fuerza actuante resultaron heridos dos jefes, tres oficiales, un comisario, un suboficial, seis cabos y diecisiete policías; entre ellos, uno con fractura del maxilar y dos de Caballería con fractura de pie y tibia, respectivamente, que fueron atendidos en un primer momento por el teniente médico Lasarte sobre el terreno [...]”. És més que curiós

altres dos treballadors amb ferides de caràcter lleu. La *Nota Informativa*⁴⁹ de la *Jefatura Superior de Policia de Barcelona*, de 2 de novembre de 1971, comenta que l'Antonio RUIZ VILLALBA va ser intervingut a la Mutua Metarlúrgica de Seguros i va morir l'1 de novembre a les 13 hores. Seguidament, relata el funeral i el fort dispositiu de seguretat (policia, policia armada i guàrdia municipal) per evitar aldarulls. Només van assistir al funeral 30 persones, la majoria familiars del difunt.

4. Algunes repercussions jurídiques dels fets del 18 d'octubre de 1971

4.1. L'amnistia laboral

Com ja hem apuntat, la primera i més important repercussió jurídica de la mobilització obrera fou l'acomiadament i la sanció de molts treballadors. Què passaria amb els acomiadats⁵⁰ i els sancionats? Però no només respecte als acomiadats per l'ocupació de la factoria, sinó, ¿què els passaria a tots els acomiadats i sancionats de la SEAT per la seva participació a la lluita obrera durant el franquisme?

La reivindicació de l'amnistia laboral fou, per tant, una de les reivindicacions més reiterades⁵¹. Pel que sembla, a mitjans de maig⁵² de 1977, els representants sindicals de SEAT van acudir a una reunió amb el director d'aleshores, en Juan Miguel ANTOÑANZA, per aconseguir la tan reivindicada amnistia laboral, és a dir, la readmissió dels acomiadats amb la categoria i l'antiguitat incloses. En tornar amb l'acord, aquest fou ratificat per l'assemblea de treballadors reunida al camp de futbol de les instal·lacions de la factoria. Posteriorment, els representants sindicals van confeccionar una llista amb uns 170 treballadors, aproximadament, als que se'ls havia d'aplicar aquest amnistia laboral.

---

com, al final de la seva versió, DELGADO deixa caure que “[...] *En la Jefatura se tuvo conocimiento de que unos empresarios italianos de la FIAT habían traído consignas para dictar a CCOO, con el objeto de desestabilizar la empresa [...]*”.

⁴⁹ Caixa 89 de l'AGCB.

⁵⁰ A AO, n° 36, de 20 de novembre de 1971, s'explica que es va aconseguir la readmissió dels 56 acomiadats arran dels fets objecte d'aquest treball, així com l'alliberament dels detinguts .

⁵¹ Al n° 5 d'AO, de juliol de 1977 (pàgs. 8 i ss.) apareix una entrevista al Secretari i els Consellers Socials de la Junta Sindical.

⁵² Notícia apareguda al diari EL PAÍS, de 24 de maig de 1977. Segons GUTIÉRREZ, P.; *Miniwatt-Philips. La memoria obrera*; Textos Inquietos/El viego topo; Vilassar de Dalt, 2003, pàg. 227: “[...] *En empresas grandes como SEAT, la Maquinista y Olivetti, la mayoría de los despedidos a causa de las huelgas o por motivos políticos fueron readmitidos [...]*”. Segons l'edició de EL PERIÓDICO DE CATALUNYA del 4 d'octubre de 1980, esmenta que fou a la SEAT on l'aplicació de l'amnistia fou més extensa.

Però el més curiós és que la Llei 46/1977, d'Amnistia, no es va aprovar fins el 15 d'octubre de 1977. És a dir, als treballadors de la SEAT se'ls va aplicar una '*amnistia laboral*' que no es corresponia, totalment, amb la regulada mesos més tard.

A la vista de les readmissions dels treballadors acomiadats, cal entendre que la direcció de la SEAT es van avançar al compliment de la Llei 46/1977. El dret a ser readmès és un dels drets reconeguts, però també ho, per exemple, que l'Estat es fes càrrec de les cotitzacions a la Seguretat Social dels treballadors acomiadats, pel temps passat fora de l'empresa, als efectes de les pensions de jubilació o incapacitat⁵³.

Però, què va passar amb les cotitzacions, amb els drets derivats de les antiguitats laborals? En principi, donat que la Llei 46/1977 encara no estava vigent, hem d'entendre que a la readmissió dels treballadors acomiadats no se li va incorporar aquest dret. El problema de fons és preguntar-nos quants treballadors readmesos se'ls va aplicar de manera parcial els drets de l'amnistia laboral. A més, quin estalvi va provocar aquesta aplicació incompleta de l'amnistia laboral per a l'Estat, que va estalviar-se la imputació de les cotitzacions a favor dels treballadors amnistiats als efectes de jubilació i incapacitat.

4.2. La restitució de les caixes de resistència i de solidaritat de les CCOO

Tal i com hem esmentat més amunt, les CCOO de la SEAT recollien les aportacions econòmiques voluntàries dels treballadors, per tal de donar suport a les famílies dels treballadors acomiadats o empresonats. Però els esdeveniments que es van succeir després de les mobilitzacions de la SEAT ens mostren una problemàtica concreta i molt interessant.

Com a conseqüència dels fets de l'octubre de 1971, la policia franquista va iniciar investigacions contra membres de CCOO. Concretament, la Sisena *Brigada Regional de Investigación Social* de Barcelona va iniciar diligències arran d'aquests fets i a principis de desembre de 1971 va començar a detenir alguns treballadors de la SEAT que entenien que s'havien destacat en les mobilitzacions del mes d'octubre anterior.

---

⁵³ Sobre els drets contiguts a l'amnistia laboral, vegi's VALLÈS MUÑO, D.; *La amnistia laboral en la Jurisprudencia del Tribunal Supremo*; Iuslabor nº 3/2014. <http://www.upf.edu/iuslabor/pdf/2014-03/Valles.pdf>

Una de les detencions les practiquen a dos treballadors que van acudir al domicili d'un tercer treballador “[...] *con el fin de retirar y hacerse cargo de las 314.072 pesetas que guardaba éste último en calidad de fondos de las Comisiones Obreras de SEAT*⁵⁴ [...]”. A la Diligència policial de 7 de desembre de 1971, consta que en el registre domiciliari practicat a un dels detinguts se li intervenen “[...] *una cartera de mano de plástico negro, conteniendo 314.072 pesetas pertenecientes a las Comisiones Obreras y varias notas relativas a la procedencia de dicho dinero [...] 7.500 pesetas que según manifiesta (entengui's el detingut) le fueron entregadas el día 4 de los corrientes por [...] producto de recaudaciones efectuadas para engrosar los fondos de Comisiones Obreras [...]*”. Aquests diners foren efectivament requisats per la policia, segons la Diligència policial de 15 de desembre de 1971, i eren de “[...] *los fondos del Comité de Solidaridad de la empresa SEAT [...]*”.

Però la Sentència nº 118/1975 del Tribunal d'Ordre Públic, de 8 de març de 1975 va absoldre a tots els inculpats y va acordar “[...] *alzándose la intervención de las cantidades retenidas y demás efectos [...]*”. És a dir, en principi, les quantitats requisades haurien d'haver estat retornades als seus propietaris, en aplicació d'aquesta Sentència. No tenim constància de si els lletrats defensors a la causa van sol·licitar la devolució de les quantitats requisades, però intuïm que no ho varen fer.

Cal destacar que per a la confecció d'aquesta comunicació vam sol·licitar expressament a l'Arxiu del *Centro Documental de la Memoria Histórica de Salamanca* còpia de les resolucions judicials sobre la incautació dels diners i, en el seu cas, còpia de les resolucions judicials que acordessin (*'Mandamientos de devolución'*) el seu retorn a les persones que en tenien possessió en el moment de la seva incautació. Però a les còpies de la documentació enviada per aquest Arxiu no hi consten les resolucions judicials de retorn de les quantitats requisades. Per tant, caldria pensar que aquestes quantitats no van ser efectivament retornades al l'últim posseïdor o al seu legítim propietari, que segons la mateixa policia, eren les Comissions Obreres de la SEAT.

---

⁵⁴ Arxiu del *Centro Documental de la Memoria Histórica de Salamanca*, expedient relatiu a la Sentència nº 118/1975 del Tribunal d'Ordre Públic, Diligència policial de 9 de desembre de 1971.

Si assumim que no es va dur a terme el retorn dels diners requisats per la policia en les investigacions derivades dels fet de l'octubre de 1971, cal fer-se la següent pregunta: ¿podrien les Comissions Obreres de la SEAT sol·licitar, actualment, el retorn d'aquests diners requisats?

Una primera resposta jurídica caldria anar a buscar-la a la Llei 4/1986, de 8 de gener, de cessió de béns del patrimoni sindical acumulat (BOE nº 12, de 14 de gener). La Disposició Addicional 4a d'aquesta norma estableix la restitució dels béns requisats a organitzacions sindicals existents abans del 13 de setembre de 1936. Per tant, caldria concloure que, donat que les Comissions Obreres es van crear després d'aquesta data, no seria possible recuperar els béns que els hi foren requisats, en aplicació d'aquesta llei. Una resposta similar l'obtenim de la Llei 43/1998, de 15 de desembre, de restitució o compensació als partits polítics de béns i drets requisats en aplicació de la normativa sobre responsabilitats polítiques del període 1936-1939 (BOE nº 300, de 16 de desembre). Aquesta norma s'aplica (art. 3) als partits polítics esmentats a l'article 2 de la Llei de Responsabilitats Polítiques de 9 de febrer de 1939 i el seu article 1.bis estableix la restitució de la “[...] *incautación, fehacientemente acreditada, de saldos en efectivo en cuentas y depósitos en entidades bancarias* [...]”.

Per tant, als partits polítics sí se'ls ha reconegut el dret a la restitució dels saldos en efectiu requisats, però no ha estat així per a les organitzacions sindicals. Entenem que la manca d'aquesta regulació suposa un tracte discriminatori i desigual per a les entitats, com les Comissions Obreres de la SEAT, que van veure requisats els seus saldos i no efectivament retornats.

Finalment, cal tenir molt present que les recomanacions de l'ONU⁵⁵ sobre justícia transicional estableixen el dret de les víctimes de règims no democràtics a la restitució dels seus béns que els foren requisats per les autoritats o els funcionaris del règim no democràtic. Per tant, cal concloure que caldria regular la restitució de les caixes de

---

⁵⁵ Resolució 60/147 aprovada a la 64ª sessió plenària el 16 de desembre de 2005, sobre Principis i directrius bàsiques sobre el dret de les víctimes de violacions manifestes de les normes internacionals de drets humans i de violacions greus del dret internacional humanitari a interposar recursos i obtenir reparacions. <http://www.un.org/es/comun/docs/?symbol=A/RES/60/147>

resistència de les CCOO requisades pels policies franquistes per complir amb les recomanacions de l'ONU sobre les víctimes de règims no democràtics.

5. Conclusions

La descripció dels fets ocorreguts el 18 d'octubre de 1971 a la factoria de la SEAT de Barcelona ens mostra que aquest va ser un dels conflictes laborals més durs i rellevants de la lluita obrera durant el franquisme. Les dues versions dels fets, la dels treballadors i la de la policia franquista, proven que els obrers es van enfrontar durament contra la policia. Aquesta situació era gairebé excepcional en les lluites obreres, donada la forta repressió que patiren els moviments obrers. A aquesta confrontació, la policia franquista va respondre amb foc real contra els obrers, fet que va suposar un obrer mort i diversos ferits.

La magnitud de l'enfrontament va mostrar el poder de mobilització i lluita del moviment obrer a la SEAT, i de retruc el potencial de la resta de la classe treballadora. Aquesta força de lluita va comportar que, pocs anys després, l'empresa acceptés l'aplicació d'una amnistia laboral abans de la promulgació de la Llei 46/1977, d'Amnistia. Però aquesta amnistia laboral acordada amb l'empresa no s'ajustà del tot amb les previsions legals, fet que obligà als treballadors de la SEAT a pledejar davant els Tribunals de Justícia per veure reconeguts els drets que atorgava la norma amnistiant.

A més, la importància dels fets del 18 d'octubre de 1971 va implicar que la *Brigada Social* de la Policia de Barcelona iniciés una important investigació per detenir als impulsors de la vaga. Així fou com es van detenir a diversos caps de les CCOO de la SEAT i els seus Advocats, els coneguts Montse Avilés i Albert Fina, que foren jutjats davant del *Tribunal de Orden Público*. Però un detall destacable d'aquestes detencions va ser la incautació dels imports de les caixes de resistència organitzades i gestionades per les CCOO. En aquest article hem vist que la normativa actual sobre restitució de béns requisats a partits polítics i sindicats durant el franquisme, no empara la restitució d'aquests imports requisats a les CCOO. Finalment creiem que seria òptim una regulació que compregués la restitució d'aquests imports, per tal de complir amb les recomanacions de l'ONU sobre el dret a les víctimes de règim no democràtics a veure restituïts els béns que els foren requisats.